

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 302. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358097056/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Tilintetgørelse styrter sig over de nøgne Klipper og raser dybere, stædse dybere ned og ikke finder nogen Stilstand, ikke nogen Ro.

Violino primo solo.

Hvorledes? Det skulde ikke være tilladeligt og muligt at tænke i Toner? og at musicere i Ord og Tanker? o hvor slet stod det da til med os arme Kunstnere! hvilket fattigt Sprog! hvilken endnu fattigere Musik! Tanker i ikke mange Tanker saa fint og aendigt, at disse i Fortvivlelse redder sig over i Musiken for endelig at finde Ro? Hvor ofte efterlader en hengrublet Dag ikke andet end en Summen og Brummen, der først senere bliver ophøjet til Melodi?

Forte.

Alt er færdigt, Dekorationen opstillet, Suffløren tilstede; der kommer heller ikke flere Tilhørere. Forventningen er vakt, Nysgerrigheden spændt; kun faa tænker nu paa Stykkets Ende og paa, at de da vil sige: Hvad var saa det Hele! Pas paa! thi det maa I, for ikke at stille Alt paa Hovedet, men passer heller ikke altfor meget paa, for ikke at se og høre mere, end man har villet vise Jer. -- Pas paa! men pas paa den rette Maade paa, hør efter og giv Agt! giv Agt og hør! hør! hør!! hør!!*)

Man ser, at Kierkegaard med sin bekendte Afhandling om *Don Juan*, i hvis Slutningskor man tror at kunne genkende Kommandantens Trin — «Hør, hør, hør Mozarts *Don Juan!*» — kun videre forfølger den af Tieck anlagte Retning, og det er indlysende, i hvor nær en Sammenhæng alle Hoffmanns Omskrivninger af Musik til Stemningsudbrud og Aandesyn i *Kreisleriana* staar med den første Opfattelse af det romantiske Ideal hos Tieck.

For Hoffmann, der medbragte en saa dyb og ejendommelig musikalsk Begavelse, at han næsten ikke kan opfattes som Digter alene, men maa tages som Digter-Musiker, var det imidlertid ganske anderledes Alvor med denne Musiceren i Ord end for Tieck.

Han levede og aandede i Musik; han var ikke mindre frugtbar som Komponist end som Forfatter, og en meget stor Del af hans Forfatterskab har desuden en fantasifuld Opfattelse af Musiken og de største Komponister til Genstand. I sygelig Tilstand, i Feberfantasier plejede han at forveksle sine Sygevogtere

*) Tieck V, 285.

med Instrumenter. «Idag er jeg ogsaa bleven slemt plaget af Fløjten,» sagde han om En, der talte meget sagte og desuden havde noget Smægtende i sit Tonefald. Om en Anden, der havde en grov Basstemme, brugte han Udtrykket: «Den hele Eftermiddag har den ulidelige Fagot pint mig.»

Hvor han i sine *Fantasiestykker* indfører Gluck, lader han ham tale om Toneforholdene som om Personer:

«Det blev atter Nat. Da trådte to Kolosser i glimrende Kyradser frem imod mig, det var Grundtonen og Kvinten. De rev mig i Vejret, men deres Øjne smilte: jeg véd, hvad der fylder dit Bryst med Længsel; den blide og bløde Yngling Terts vil snart træde ind imellem Kolosserne.» Et andet Sted taler Kreisler om «at give sig Dolkestødet med en umaadelig Kvint», Hvad der hos de øvrige Romantikere kun er følsomt-fantastisk, bliver hos ham oversat paa det Gyseligt-Burleske's Sprog.

I Afhandlingen *Kreislers musikalsk-poetiske Klub* betegner han nogle Toners Særpræg med Navne paa Farver, og frembringer saaledes et Maleri af en sammenhængende Række Sindstilstande. Han havde enkelte fine og stærkt nervøse Naturers særegent skarpe Sans for det virkeligt og utvivlsomt eksisterende Slægtskab mellem Toner og Farver.

Som en Potensering af alle hine Tieck'ske Forsøg paa at laane den rene Musik Ord, maa et Sted hos ham fremhæves, hvor der, efter at Kreisler har spillet, i Klaveret høres en Brusen af overvætted herlige Tonestrømme og Akkorder. Det hedder ægte romantisk med Sammenblanding af alle Sans-Indtryk om denne Musik: «Dens Duft glimrede i flammende, hemmelighedsfuldt sammensyngede Krese.» Og nu følger en vel aldrig tilforn forsøgt Særskildring af de forskellige Tonarter ved Hjælp af stemningsfulde Ord.

A-Mol Akkord (*mezzo forte*).

Aki de bærer mig ned i den evige Længsels Land, men idet de griber mig, vaagner Smerten og skaffer sig Udvej, sprængende mit Bryst.

E-Dur Sekst Akkord (*ancora piu forte*).

Hold dig standhaftigt, mit Hjerte! — brist ikke, berørt af den sviende Straale, der trængte ind i Brystet. — Friskt Mod, min Sjæll — løft dig op i det Element, som fødte dig og som er dit Hjem!